

ŠTEV. 12.

LETNIK XXV.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**



V LJUBLJANI, DNE 15. DECEMBRA 1924.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA:

I. Avsenek.: Nekdaj in sedaj — Izredna glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani. — Povišanje deležev, pristopnin in upravnih prispevkov. — Joža Barle.: Naše „čebelnice“. — E. N.: Tiskovine za „Čebelnice“. — Vprašanja in odgovori. — Zadružništvo. — Gospodarstvo. — Razno.



Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 12, I. 1924.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Lesne zadrage v Loškem potoku, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 26. decembra 1924, ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih na Taboru. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1923. 4. Sklepanje o likvidaciji in volitev likvidatorjev. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Živinorejske zadrage v Loškem potoku, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 28. decembra 1924 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih na Taboru. 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1923. 4. Sklepanje o likvidaciji. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Breznu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 26. decembra 1924, ob 2. uri popoldne v župnišču v Breznu. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadrage za Mežiško dolino v Prevaljah r. z. z. o. z., se bo vršil dne 28. decembra t. l., ob 15. uri v prostorih zadrage v Farni vasi št. 104. Glasom sklepa rednega občnega zbora z dne 23. nov. t. l. se vrši izvanredni občni zbor, ki ima o razdružitvi zadrage definitivno sklepati.

Občni zbor Strojne zadrage v Dragonjvasi-Mihovcih, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 28. decembra t. l., ob 13. uri v Mihovcih št. 30. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1923. 3. Volitev nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti. — Ako ta občni zbor ni sklepčen ob napovedani uri, se vrši po preteku ene ure drug občni zbor, ki sklepa veljavno brez ozira na število navzočih in zastopanih zadružnikov.

Občni zbor Kmetijskega strojnega društva v Blatin Brezovcih, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo dne 28. decembra 1924, ob 4. uri popoldne v hiši št. 27. 1. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 2. Dopolnilna volitev nadzorstva. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Prve jugoslovanske čipkarske zadrage v Žireh, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. januarja 1925, ob 13. uri v Društvenem domu na Dobravi. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1924. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Sklepanje o likvidaciji. 7. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Prve žebijarske in železoobrtne zadrage v Kropli in Kamnigorič, r. z. z. o. z., se bo vršil v soboto dne 27. decembra 1924, ob 2. uri pop. v združnem skladišču v Kropli. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 3. Volitev enega, oziroma dveh prokuristov. 4. Potrčenje poslovnika. — Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se vrši čez pol ure na istem kraju in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo sklepal veljavno brez ozira na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice Sv. Vid pri Grobelnem, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 30. decembra 1924, ob 8. uri zjutraj v občinski pisarni. 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1923. 4. Slučajnosti.

Nova založba r. z. z. o. z. opozarja vse člane na izpremembo pravil z zadnjega občnega zbora v februarju 1924, pri katerem se je zvišal delež od 5 Din. na 100 Din. Ker mnogi člani poviška še niso vplačali, je načelstvo sklenilo, da počaka še do 31. dec. 1924. Kdor bi se dotlej ne javil in ne vplačal poviška, smatra načelstvo, da dotičnik odstopa kot član zadrage Nove založbe.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12-50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

I. Avsenek.

Nekdaj in sedaj.

Letos o Božiču bo preteklo ravno 80 let, odkar je prva neznatna delavska konsumna organizacija odprla svojo malo prodajalno v Rochdale. Skromen je bil ta začetek, malokdo se je zmenil zanj in vendar je dal povod razvoju konsumnih organizacij na zadružni podlagi skoraj pri vseh narodih, k razvoju, ki je v nekaterih državah dosegel naravnost nepričakovane uspehe. Skoraj povsod pa se konsumna organizacija ni razvijala enakomerno, skoraj povsod je zadružno gibanje velikokrat naredilo nategoma tri korake naprej, potem pa dva nazaj.

Človeku se zdi, da je tudi razvoj našega domačega zadružnega gibanja takoj po vojski naredil tri korake naprej, potem pa dva nazaj. Zato je umestno, da se ob 80-letnici zadružne misli spomnimo na one ideje, ki so jih imeli začetniki tega gibanja in jih primerjamo z našimi sedanjimi razmerami in nazori.

Najvažnejše ideje prvih zadrugarjev so bile pred 80 leti:¹

1. Vsakoletni čisti dobiček se zadrugarjem ne razdeli po njihovih deležih, ampak po svoti njihovih nakupov, toda tudi to šele

takrat, ko so iz dobička pokrite vse obresti izposojenega denarja, ko je dobila na dobičku svoj delež amortizacija zadružnih investicij in ko so bile primerno dotirane rezerve. Iz tega principa vidimo jasno, da zadrugarjem takrat ni bilo predvsem do svojega lastnega dobička, da so zadrugarji hoteli imeti najprej dobro utemeljeno in vedno naraščajoče zadružno premoženje, da je bila za njo skupna zadružna lastnina nič manjšega pomena kot osebne koristi.

In sedaj? Zadruga, ki se še sedaj drže teh nazorov, so vedno redkeje, postale so bele vrane. Povsod hočejo čimprej in najprej zadostiti vsem željam in zahtevam zadrugarjev — in teh ni malo — po osebni koristi. Le prepogosto prevladuje mnenje: ker je zadruga ustanovljena v dobrobit zadružnikom, moramo čimprej in čim hitreje razdeliti med njene člane vse, kar je zadruga zaslužila. Saj lastnega zadružnega premoženja nam tako ni treba, posodijo nam ga lahko kreditne zadruga.

2. Pred 80 leti so si prvi zadrugarji postavili kot princip, da se v zadrugah mora vse kupovati in prodajati proti takojšnjemu plačilu. To so razumevali tako, da niso samo zadružniki morali v zadružni prodajalni plačevati takoj vse, kar so kupili, ampak da je tudi zadruga sama morala plačati takoj vse, kar je kupila. V ta namen so zbirali že pred ustanovitvijo cele mesece revne delav-

¹ Glej: Totomianz: Grundlagen des Genossenschaftswesens str. 28.

ske groše. Šele ko so zbrali, da so mogli kupiti nekaj vreč blaga, so odprli prodajalno.

In sedaj? Zadruga se ustanavlja z deleži, ki so po navadi tako majhni, da z enim kupiš komaj kilo sladkorja. Da zadrugar zbira denar in ga posodi zadrugi za nakup, kdaj in kje smo to čuli? Plačevanje proti gotovini je redko in še v teh redkih slučajih se mora boriti zadruga z velikimi težavami. Vsak bi rad imel od zadruge vse na kredit. Da bi pa zadruga sama plačevala naročeno blago takoj pri prejemu, spada med izjeme. Normalna stvar je, da si vsaka zadruga najpreje išče kredita — seveda ne pri lastnih članih — in šele potem začne obratovati, ko ga je dobila. Ravnotako je normalna stvar, da obseg obratovanja zavisi popolnoma od tako dobljenega tujega kredita. Čimveč dobi tujega kredita, tembolj se razvije, čim manj ga ima, tem težje životari. Skoraj v izjemnih slučajih tiči pa pri dobljenem kreditu denar lastnih zadrušnikov.

3. Rochdalski zadrušniki so si kot tretji princip postavili politično in versko nevtralnost. Politična nevtralnost jim je bila potrebna, ker so si s svojimi idejami hoteli odpreti pot v vse kroge in sloje, pa naj bodo ti bogati ali revni. Verska nevtralnost jim je bila potrebna, ker se je njihovo gibanje začelo v deželi, kjer imajo sicer protestantje večino, niso toda sami, kjer pa je bilo in je vse polno različnih verskih sekt. Ta princip so izvajali tako strogo, da niso od svojega gibanja odbijali nikogar in da se je v njihovi družbi dobro počutil vsak pristaš zadružne ideje, dasiravno je tam dobil pristaše njemu drugače popolnoma tujih in celo nasprotnih naziranj.

In sedaj? Dejansko se izvaja samo princip verske nevtralnosti, to pa iz lahko umljivega razloga, ker je pri nas merodajno vsepoved samo eno versko naziranje. Vsi smo katoličani. Zato pa je tem obupnejše stanje

principa politične nevtralnosti. Dasiravno nima ta članek namena, da bi rešil vprašanje, ali se naše zadružno gibanje sploh še more otrestiti dnevne politike, vendar je treba resnici na ljubo povedati, da enotnega zadružnega gibanja pri nas nimamo. Nekaj solidarnosti in pojmovanja o skupnosti najdemo morda le še v vrhovih posameznih zadružnih organizacij. Čimbolj pa se pomikamo od vrhov, tem večja nasprotstva opazamo. Vedno bolj redke so zadruga, kjer v odborih delujejo zadrušniki različnih političnih prepričanj, vedno bolj postajajo zadruga, posebno pri volitvah odbora, predmet vsakdanjih političnih bojev. Stika med posameznimi zadrugami v enem in istem kraju skoraj ne najdeš, včasih moraš žalibože ugotoviti celo pomanjkanje lojalnosti in vljudnosti.

4. Rochdalski zadrugarji so vpeljali v svojih zadrugah enake pravice (tudi volivne) in enake dolžnosti za vse zadrugarje brez razlike na spol. Ta princip za naše razmere nima danes tistega posebnega pomena, kakor ga je imel za takratne angleške razmere, ko so proletarski krogi imeli največje boje, da vsaj delavcem priborijo njihove pravice. V dobi takratne pomanjkljive politične vzgoje in ravnotako pomanjkljive zavednosti v delovnih slojih je bil ta princip svetla točka, ki je posebno povdarjala splošno solidarnost, ki je nujen predpogoj za uspehi v vsakem boju, pa naj se gre za te ali one pravice.

5. Samo radi popolnosti slike navajamo še zadnji princip rochdalskih zadrušnikov, ki pravi, da mora njihova zadruga žrtvovati najmanj dva in pol odstotka vsega dobička v izobrazbo svojih zadrušnikov. Ta princip moremo razumeti le, če vpoštevamo, da je začetek zadružnega gibanja padel ravno v dobo prvega probujanja angleškega delavstva. Angleško delavstvo je že v prvih bojih za svoje pravice zapazilo, da je njegov najhujši sovražnik nevednost. Delavski vodi-

telji so takoj spoznali, da neizobražene delavske mase ne morejo razumeti ne zavednosti, ne solidarnosti, da je le izobraženo delavstvo pripravljeno na velike žrtve v dosEGO svojih skupnih ciljev in da brez kulturnega napredka ni socialnega. Ta misel se je širila z bliskovito hitrostjo med vsemi delavci in zadružniki ji niso mogli drugače pomagati, kot da so določili del svojega skupnega dobička za izobrazbo.

In sedaj? Tudi pri nas žrtvujejo zadruge veliko v kulturne namene. Toda motivi še daleč niso tako globoki, kot so bili pri prvih zadrugarjih. Po navadi se votirajo take svote le na pobudo enega ali nekaterih članov odbora, večina pa za take stvari nima zmisla in bi rada celo protestirala, pa si ne

upa, ker bi jo bilo potem sram. Zato pa tudi dotacije dobička nimajo nobenih splošnih enakih ciljev, so ponavadi le odsev dotičnih lokalnih razmer. Zadružniki se jih pogosto sploh ne zavedajo, ko jih uživajo: to je ravno slabo na celi stvari.

Te misli so se nam vzbudile, ko smo premišljevali 80-letnico zadružnega gibanja. Povedane so brez ozira na levo in desno. Imajo pa namen, da pomagajo iskati pot, kako je treba vzbuditi v vsakem posameznem zadružniku več zmisla za zadružno sodelovanje in več zmisla za žrtve, ki so zvezane s takim sodelovanjem. In tega nam danes ravno najbolj manjka. Članov štejejo naše zadruge, hvala Bogu že nad stotisoče, zavednih zadrugarjev pa premalo.

Izredna glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani.

Dne 20. novembra se je v dvorani Akademskega doma vršila izredna glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani, ki se je imela baviti v prvi vrsti z važnim vprašanjem povišanja članskih deležev, vpisnin in vsakoletnih upravnih prispevkov.

Skupščina je bila razmeroma prav dobro obiskana. Od 520 Zvezinih članic z 2961 glasovi je bilo zastopanih 210 zadrug z 1405 glasovi.

Potrebo, da se izpremene pravila v točkah, ki določajo višino deležev, vpisnine in upravnega prispevka, je utemeljeval dr. J. Basaj.

Vsebina njegovega predloga je bila:

1. Delež (§ 12) znaša odslej 100 Din. (doslej 10 K).

2. Vsaka včlanjena posojilnica mora založiti vsaj 50 deležev (dosledaj 100 deležev), tako da bi deleži vsake posojilnice znašali 5000 Din. (doslej 1000 K). Posojilnicam malega poslovnega obsega se dovoli vplače-

vanje deležev v obrokih, vendar morajo ob pristopu vplačati vsaj 5 deležev (doslej 20), ostale deleže pa najpozneje tekom petih let.

3. Vpisnina (§ 8) znaša 20 Din. (doslej 10 K).

4. Letni upravni prispevek (§ 11) znaša 100 Din., mesto dosedanjih 25 K in ga kakor doslej plačujejo le nedenarne zadruge. Olajšava obstoji (kakor doslej) le za živinorejske, pašniške in ribarske zadruge, ki plačujejo upravni prispevek na leto samo v znesku 20 Din. Ako pristopi kaka zadruga na novo v članstvo ter se pristop izvrši v prvi polovici leta, plača upravni prispevek za celo leto; ako pristopi v drugi polovici leta, plača samo polovico upravnega prispevka.

5. Redna revizija (§ 52) se je doslej izvršila na Zvezine stroške, pod pogojem, da ni trajala več nego dva dni. Odslej se zahteva za to ugodnost poleg tega še nadaljni pogoj, da namreč dotična zadruga trajno nalaga ves svoj odvišni denar pri Zvezi. Čla-

nice, ki se ne drže discipline in nalagajo svoj odvišni denar tudi drugod, nosijo torej same vse stroške za revizijo, četudi bi morda revizija trajala manj nego dva dni.

Referent je svoje predloge utemeljeval sledeče:

V pravilih so deleži, znesek pristopnine in vsakoletni upravni prispevek določeni še ravno tako, kakor tedaj, ko je veljala še zlata valuta. Ti zneski so ostali od ustanovitve Zveze nespremenjeni vključ temu, da smo med tem preživeli silno devalvacijo našega denarja, ki je sedaj v resnici vreden le 1/80 predvojne vrednosti.

Povišanje deležev, pristopnin in upravnih prispevkov zahteva tudi silno narasla režija. Vedno aktualnejše je postajalo vprašanje, ali skrbeti režijo ali povišati dohodke. Zmanjšati režijo je bilo nemogoče, ker posluje Zveza danes z najmanjšim aparatom, ki zadostuje ravno, da se sproti rešujejo tekoči posli, dočim se velik del nalog, zlasti propaganda, znanstveno obdelovanje statistike in nastajajočih združnih vprašanj, izpopolnjevanje organizacije, ustvaritev strokovnega vodstva za posamezne panoge združnega dela, kot za živinorejske, mlekarke, vinogradniške, sadjarske in druge zadruge pušča na strani, to pa ravno zaradi nezadostnega aparata. Treba bi bilo zato misliti na povišanje dohodkov, za kar sta bili dani dve poti: ali povišati razliko med obrestmi za naložbe in kredite ali pa povišati prispevke zadrug. Načelstvo se vključ ponovnim predlogom nadzorstva ni moglo odločiti za povišanje obrestne razlike zaradi tega, ker mora združništvo v času denarne krize in navijanja obrestne mere od neverjetne višine držati pri obrestni meri tako stopnjo, da ne onemogoči glavnega cilja kreditnega združništva, pomagati namreč malim ljudem s posojili po niski obrestni meri. Vsled tega je ostala odprta edino zadnja pot,

zvišati namreč doprinos zadrug k Zvezinim stroškom na ta način, da se povečajo deleži, pristopnine in upravni prispevki članic. — Pripomniti pa je treba, da tudi sedaj predlagano zvišanje še daleč ne odgovarja devalvaciji našega denarja, ker je povišanje deležev le 40-kratno, oziroma za hranilnice in posojilnice le 20-kratno, povišanje pristopnin le 20-kratno in povišanje upravnega prispevka le 15-kratno.

Kot važen vzrok za povišanje velja lahko tudi dejstvo, da si Zveza ni nabrala zadostnih rezerv. Zgodovina Zveze je pravzaprav zgodovina združnih sanacij. Ako hočemo trdno združništvo, moramo imeti trdno centralo, ki mora biti podprta z močnimi rezervami tudi za najhujše slučaje.

Naposled je tehten razlog za povišanje deležev tudi vprašanje kredita pri Narodni banki, pri pokojninskem zavodu in pri čerkovnemu uradu. Sedaj moremo izkazati pri naših prošnjah za kredite le 86.735 Din. deležne glavnice in če vpoštevamo še v pravilih določeno petkratno jamstvo, znaša to vse skupaj le 520.410 Din. oziroma prištevši rezervni zaklad 114.859 Din. samo 635.269 Din. Jasno je, da na podlagi tako neznatne jamstvene glavnice ne moremo dobiti zaprosenih kreditov.

Marsikatera članice bi utegnile ugovarjati, češ da se imajo z povečanimi režijskimi stroški boriti tudi zadruge. Napram temu je treba poudariti, da je vsem kreditnim zdrugam vsled visokih obresti za naložbe dana možnost, da znatno povišajo svoje dohodke. Tudi pri posojilih morejo več zaslužiti, ker oprostitev od pridobnine in taks ni več navezana na 1½% obrestno razliko. Tudi za blagovne zadruge je letni prispevek 100 Din. za upravo Zveze naravnost malenkosten, ako zadruga količkaj deluje.

V § 52 se predlaga prememba, da morajo one zadruge, ki ne nalagajo trajno pri

Zvezi vsega odvišnega denarja, nositi vse stroške revizije. Ta prememba je potrebna za varstvo zadružne discipline. Nediscipliniranost je v vrste naših zadrug zanesla konkurenca bank z navijanjem obrestne mere in konkurenca trgovcev in industrijcev, ki iščejo cenejši zadružni kredit. Zaradi ponujanih visokih obresti je marsikatera zadruga podlegla izkušnji in je porabila svoj odvišni denar v nezadružne svrhe. Ako pa kaka zadruga ni pripravljena dati Zvezi niti najmanjšega zaslužka, naj vsaj nosi sama stroške za revizijo. Sicer bi bila to krivica nasproti drugim članicam, ki glede nalaganja drže disciplino.

O teh predlogih se je vnela živahna debata.

Delegat Šket se strinja z razlogi, ki jih je navajal referent, ali se mu predlagano zvišanje zdi previsoko in bi morda zadostovalo, ako bi se izrazilo v dinarjih, kar je bilo poprej izraženo v kronski veljavi.

Delegat Perčič se strinja s predlogom, izrazi pa pomislek, da bi zvišanje utegnilo preveč zadeti zlasti nove posojilnice, ki imajo še majhen obseg poslovanja in torej tudi majhen vir dohodkov.

Delegat Kocmur priporoča predlog, ker mora vsaka zadruga gledati, da se postavi na čim bolj trden gmotni temelj. Isto je potrebno tudi pri Zvezi. Žrtve, ki jih na ta način zadruge doprinesejo za Zvezo, so malenkostne.

Delegat Stanovnik izvaja, da je potrebno, da tudi posojilnice zvišajo svoje članske deleže, ki so sedaj vse prenizki. Tudi pristopnine so v sedanji obliki mnogo premajhne in naj bi se povišale. Potem bodo tudi posojilnice lažje shajale.

Delegat Pravhar opozarja, da je zvišanje deležev pri zadrugah združeno s precejšnjimi težavami, pa se mu zato zdi umestnejše, če bi zadruge od novih članov zahte-

vale po več deležev, zlasti od premožnejših.

Delegat Kette povdarja, kako potrebno je zvišanje deležev pri Zvezi z ozirom na njen kredit. Pač pa bo treba jemati ozir na majhne posojilnice in dobiti obliko, da se jim zvišanje olajša.

Delegat Černoga priporoča, naj bi se prispevek članic za stroške Zvezine uprave določeval po številu članov, ki jih imajo posamezne zadruge.

Delegat Ravnik izvaja, da bodo težko prenesle zvišanje one posojilnice, ki imajo še mnogo vojnih posojil.

Delegat Koren (sv. Mihael poleg Šoštanja) se izjavi, da je zvišanje nepotrebno, ker dobi Zveza pri nalaganju denarja dovolj sredstev, da more vzdrževati režijo.

Delegat Koren (Metlika) nasprotno toplo priporoča zvišanje, ki je potrebno z ozirom na ugled Zveze in je tudi v interesu članic samih, da imajo močno matico, ki jih v slučaju kake nesreče gotovo ne bo zapustila.

Delegat Steblovnik predlaga konec debate, nakar dobi besedo referent, ki izjavi, da se strinja z onimi predgovorniki, ki so povdarjali, da se je treba ozirati na male posojilnice. Zato naj bi se — sicer ne v pravih samih, pač pa s posebnim sklepom obnega zbora — določilo, katere posojilnice je smatrati za male.

Nato je predsednik odredil glasovanje, pri katerem so bili vsi prej navedeni predlogi o zvišanju deležev, pristopnin in upravnega prispevka sprejeti. Glede zaračunavanja revizijskih stroškov je delegat Petrič predlagal, da naj se računajo onim zadrugam, ki več nego polovico odvišnega denarja ne nalagajo pri Zvezi. Ta predlog je bil odklonjen z vsemi proti dvema glasovoma, nakar se je sprejel predlog načelstva.

Kot navodilo načelstva, katere posojilnice je smatrati za male v smislu § 12 pravil, se je po predlogih delegatov Steblovni-

ka in Ketteja določilo, da so to one posojilnice, ki imajo manj nego 100.000 Din. hranilnih vlog.

Nato so se še izvršile volitve v odbor, iz katerega sta izstopila gg. Evgen Legat in dr. Mirko Božič. Predsednik se ob tej priliki spominja velikih zaslug, ki si jih je bil g. Legat pridobil, ko je bil kot načelstveni ravnatelj prevzel svoje mesto v zelo krtičnem času ter izraža upanje, da bo svoje moči zopet posvetil zadrugištvu, kadar mu bodo razmere dopuščale. Za njegovo uspešno in požrtvovalno delo mu je Zveza dolžna zahvalo. Ravno tako je treba izreči zahvalo g. dr.

Božiču, ki je z veliko vnemo sodeloval pri Zvezini upravi.

Kot naslednika sta bila zatem soglasno izvoljena v odbor gg. dr. Karl Capuder, gimnazijski profesor v Ljubljani in Franc Gabrovšek, urednik v Ljubljani.

Pri slučajnostih je podal dr. Basaj navodilo, kako naj bi posojilnice zaračunavale stroške za tiskovine, informacije in uradna pota.

Na vprašanje nekaterih delegatov je tajnik A. Kralj pojasnil več pristojbinskih zadev, nakar je predsednik zaključil občni zbor.

Povišanje deležev, pristopnin in upravnih prispevkov.

Zvezina skupščina je 20. novembra t. l. sklenila nekatere spremembe pravil. Delež se zviša od dosedanjih K 10 na Din. 100.—. Vsaka kreditna zadruga (hranilnica in posojilnica) mora založiti 50 deležev t. j. Din. 5000. Vsakoletni prispevek nedenarnih zadrug k stroškom Zvezine uprave se je povišal od dosedanjih K 25 na Din. 100. Le živinorejske, pašniške in ribarske zadruga plačajo upravni prispevek 20 Din. Vpisnina za novopripajoče članice se je povišala od K 10 na Din. 20.—. Revizijo izvršuje Zveza za včlanjene zadruga brezplačno. Vsled sklepa glavne skupščine odpade ta ugodnost za one posojilnice, ki ne nalagajo trajno vsega odvišnega denarja pri Zvezi. Zadrugam, ki nimajo nad 100.000 Din. vlog, se dovoli plačevanje v obrokih tekom 5 let. Prvo leto morajo plačati vsaj 5 deležev.

Razlogi, ki so privedli glavno skupščino k tem sklepom, so dosti točno navedeni v danes objavljenem poročilu o izredni skupščini. Tu bi hoteli dati samo nekaj pojasnil na morebitne nejasnosti in pobiti neke ugo-

vore, ki se pojavljajo proti sklenjenemu povišanju deležev in letnih upravnih prispevkov.

Delež se je torej povišal od dosedanjih K 10 na Din. 100, t. j. 40-kratno. Mislimo, da je vsakemu razumljivo, da je za zadrugo delež Din. 2.50 preneznaten in da je bilo z ozirom na izvršeno devalvacijo našega denarja 40-kratno povišanje deleža neobhodno. Saj imajo celô posamezne zadruga za svoje člane danes deleže po 100, 250, 500, celo 1000 in več dinarjev. Bilo bi nesorazmerno, ako bi taka zadruga imela pri svoji zvezi le delež Din. 2.50. Sicer pa so ugovori proti povišanju deležev le od hranilnic in posojilnic, ki morajo vplačati po 50 deležev t. j. 5000 Din. Ker danes Zveza plačuje za naložbe 8 do 10%-ne obresti, se zdi posojilnicam škoda, da bi bilo celih 5000 Din. kot delež naloženih pri Zvezi brezobrestno. — Napram temu bi samo opozorili, da so vse posojilnice že pred vojno imele vsaka v deležih pri Zvezi najmanj 1000 zlatih kron. Sami pa veste, da je 5000 papirnatih dinarjev le nekako če-

titina tega, kar je pomenilo pred vojno tisoč zlatih kron. Povišanje torej tudi za posojilnico ni previsoko.

Ako se že Zvezi radi povišanja dela kak očitak, potem bi se ji opravičeno moglo očitati edino to, da je s povišanjem čakala predolgo. Zveza je pa s tem čakala v misli, da se bo položaj zboljšal in morebiti ne bo treba deležev poviševati. Toda ker so zadruga neprestano zahtevale zvišanje obrestne mere za naložbe in so velik del svojih naložb tudi vezale na daljši odpovedni rok radi višjih obresti, se položaj Zveze ni mogel zboljšati. Zato se je Zveza odločila za povišanje, da varuje solidno gospodarstvo in da s primernim lastnim kapitalom (deležno glavnico) lahko nastopa tudi kot soliden in varen zavod v primeri z bančnimi denarnimi zavodi, katerih moč in varnost je edino v lastni glavnici. Sicer pa je dober znak zavednosti in discipline, da so vsi zastopniki zadrug na izredni glavni skupščini kot en mož glasovali za povišanje deležev in upravnih prispevkov. Že dolgo pa ni bila kaka glavna skupščina tako dobro obiskana kakor ta.

Deleži pri Zvezi se ne obrestujejo. Resnica je torej, da pomenijo brezobrestni deleži zadrug pri Zvezi gotov prispevek za kritje režije Zveze. To občutijo zlasti posojilnice, ki morajo držati kot deleže pri Zvezi kar 5000 Din, brez obresti. Naj se pa napram tem prispevkom pomisli, koliko pa Zveza nudi zadrugam nele z opravljanjem brezplačne revizije, ampak z vzdrževanjem vse zadruga naobrazbe in zadruga propagande, ki jo vrši v polni meri. Naj omenjamo samo glasilo Narodni Gospodar, zadruga - gospodarske tečaje, predavanja ob priliki letnih občinih zborov, zadruga šolo, pouk o zadrugaštvu med dijaštvom, vso pravno pomoč, ki jo nudi Zveza članicam brezplačno itd. Pomisliti je tudi treba, da Zveza plačuje v srednjem za

vse naložbe zadrug 9½%-ne obresti, da pa zadrugam dovoljuje kredite po 11%.

Zveza vrši tudi izredno važno nalogo s tem, da vodi in zastopa skupne zadruga interese napram davčnim in političnim oblastem, napram sodišču.

Privatni trgovci silno pazijo na vsak izdatek. Skupnost in nje moč ter pomen pa vendar znajo ceniti in radi plačujejo visoke prispevke za trgovsko in obrtniško zbornico ter za gremije v obliki doklad.

Zadruga naj tudi pomisli, da je pri denarnem poslovanju Zveza najcenejša in ne računa raznih prispevkov in provizij pri kreditih, ne računa raznih odbitkov pri naložbah, kakor to delajo banke. Kdor je v tem pogledu praktiko bank že preizkusil, ta dobro ve, da se vsled takih provizij in odbitkov obljubljene visoke obresti za vloge pri bankah mnogokrat znatno znižajo in dogovorjena obrestna mera za kredit vsled raznih provizij najmanj podvoji ali pa še več. Teh skritih praktik pa Zveza ne uporablja.

Zadruga, zlasti posojilnice naj pri plačilu deleža tudi pomisli, da ostane delež njihova last. Dobro namreč veste, da vplačane deleže izkazuje v svoji bilanci med aktivni pod »tujimi deleži.« Zveza sama pa izkazuje deleže zadrug med pasivi. Če torej zadruga od Zveze odstopi ali če se razdruži, dobi v zakonitem roku delež izplačan.

Zadrugam se je že na izredni glavni skupščini priporočilo, naj tudi same zvišajo deleže. To velja zlasti za one zadruga, ki imajo omejeno zavezo. Nepravilno je, da kljub dolgoletni in kot se kaže trajni devalvaciji našega denarja večina zadrug še vztraja pri starih nizkih deležih, ki znašajo mnogokrat samo par kronic. Zadruga vsled tega nimajo lastne deležne glavnice. Običajno si tudi vsled slabega poslovanja in vsled nerazumevanja članov za skupno premoženje ne znaajo nabrati rezerv. Ako pa zadruga nima niti

pirmernih deležev niti si ni nabrala primer-rih rezerv, je seveda njeno lastno premože-nje malenkostno. Zadruga ne nudi onim, ki stopajo z njo v poslovne stike, jamstva. To je poglavitni vzrok, da zadruga v poslovnem svetu ne uživajo ugleda in se jih solidni trgovci skoro izogibajo.

Glede hranilnic in posojilnic sicer ni važno zvišanje deleža, ker je njihova moč in njil-leva varnost v neomejeni zavezi. Ker pa mo-ra njih poslovanje biti solidno in se morajo za kritje narasle režije dobiti potrebna sred-stva, je že glavna skupščina odobrila eno t-no zaračunavanje uradnih stroš-kov za poslovanje zlasti za dovoljevanje kreditov. Objavljen je ta seznam računanja uradnih stroškov v tej številki Narodnega Gospodarja.

Nekatere posojilnice ugovarjajo, češ da naj se povišani deleži določijo le onim poso-ijilnicam, ki se glede nalaganja denarja ne dr-

žijo discipline. Temu nasproti moramo pri-pomniti, da morajo biti deleži po zakonu za vse enaki in ravno tako tudi pravila za vse članice enako obvezna. Sicer bi pa glede ne-discipliniranosti pri nalaganju odvišnega de-narja pripomnili to-le: Posojilnica, ki napram Zvezi ne drži discipline, si je vzela pravico zahtevati disciplino napram svojim članicam in napram posestnikom svojega okoliša. Ta-ka posojilnica ruši temelje, na katerih vse za-družništvo sloni: edinstvo in solidarnost. Ta-ka zadruga bo prej ali slej morala nositi vse posledice nediscipliniranosti: odgovornost za izgubo tujega denarja.

Poravnave in konkurzi trgovin in raznih podjetij se vrstijo dan za dnem. V koncu koncev vedno utrpijo upniki znatne izgube. Zadnji upniki, na katere se vse te izgube ko-pičijo, so pa banke. Veliko psov — zajčja smrt. Veliko poravnav bo naposled omajalo tudi banke. Vse težke posledice poloma bank pa bodo padle na vlagatelje.

Joža Barle:

Naše „čebelice“.

Ni moj namen razpravljati tukaj o po-trebi in koristi Čebelic, tudi ne o njih organi-zaciji ali uspehu, kajti vse to je znano in bi čitateljem povedal malo novega.

Podati hočem svoje mnenje o tiskovi-nah, ki jih rabimo pri Čebelicalah.

Pred vojno so tiskovine, ki so bile pri Čebelicalah v rabi, obstajale iz blagajniškega dnevnika, knjige vlagateljev in vložnih knji-žic. Knjiga vlagateljev in dnevnik sta bila trdo vezana, tiskovine so bile primerno ru-bricirane, papir trpežen, oblika pripravna.

Po vojni, ko smo se po dolgem času zdramili iz vojne in povojne otopelosti, so čebeličarji zopet povzdignili svoj glas: Dajte nam Čebelic! Njihov glas je našel živahen

odmev, toda obstali smo pred nepremostlji-vo oviro: tiskovin ni bilo. Stare zaloge so bile pošle, nova naklada prejšnjih tiskovin pa bi bila predraga. Po dolgem oklevanju se je našlo v Ljubljani mlado združno podjet-je, ki je založilo nove tiskovine. Bila je to naša mlada, sedaj že dobro znana »Društve-na nabavna zadruga«, ki je izdala tiskovine, kakršne je takoj vpeljala mladinska organi-zacija. Te tiskovine obstoje iz broširanega blagajniškega dnevnika, drobne broširane knjige vlagateljev in takozvanih blokov. Prejšnje vložne knjižice nadomeščajo tukaj bloki različne barve, beli za vloge, rdeči za dvige.

Ali te tiskovine odgovarjajo svojemu na-menu?

Predno na to vprašanje odgovorimo, mo-ramo označiti lastnosti, po katerih tiskovine

presojamo kot uporabne in praktične ali nasprotno.

Te lastnosti bi po mojem mnenju bile:

1. Tiskovine morajo biti v vsakem slučaju uporabne.

2. Biti morajo praktične.

3. Imeti morajo trajno vrednost.

Ne moremo se ubraniti vtisa, da je Društvena nabavna zadruga, ko je te tiskovine izdala, imela pred očmi (poleg materialne strani) predvsem društva. Toda Čebeline niso namenjene samo društvom, ampak ravno tako, ako ne še bolj, našim malčkom — šolam. Za društva, ki običajno nimajo visokega števila članov in še te samo odrasle, bi bile sedanje tiskovine z bloki in malo knjigo vlagateljev še dosti uporabne, praktični pa bloki gotovo niso, kajti odrezki se zgubijo, strgajo itd. Knjiga vlagateljev je premajhna. Ugovor, da se lahko kupi novo, ko je ena polna, ne drži. Knjiga vlagateljev mora biti trdo vezana in tako obsežna, da traja več let. Isto velja o blagajniškem dnevniku. Take knjige bi bile res dražje, toda ostanejo lepa leta in jih Čebelica z obrestmi amortizira. In končno, ali res nimamo podjetja, ki bi izdalo tiskovine po zmagljivih cenah?

Popolnoma neuporabne so pa sedanje tiskovine za šolarske Čebeline, Katehetje in učitelji, ki vodijo Čebeline, pravijo, da se z bloki ne upajo začeti, ker bi otroci odrezke sproti izgubili. Pred seboj imam pismo vnetega čebeličarja-kateheta, ki piše nekako takole:

»Prosim Vas, svetujte mi, kaj naj začnem! Kakor veste, imam šolsko Čebelico. Stare tiskovine so mi pošle, sedaj pa mi je Društvena nabavna zadruga poslala nove z bloki. Lepo Vas prosim: Doslej imam v Čebelici 142 šolarjev-vlagateljev, nova knjiga vlagateljev pa ima 40 strani. Ali naj kupim pet glavnih knjig? In blagajniški dnevnik?

Ko imam večasih dnevno do 30 vlog! Z bloki pa sploh ne vem, kaj naj pri šolarjih začnem. Te nove tiskovine se mi v obče zde tako za začetniško-nerodne itd.»

Ako katehetov položaj dobro premislimo, mu moramo dati prav.

In tako pridemo do vprašanja: Kako od pomoči?

Najbolj enostaven odgovor bi bil: založiti predvojne tiskovine. — To bi bilo v resnici najbolje, toda tu stojimo pred nepreokračljivim Rubikonom: cene tiskovin bi bile previsoke.

Izdati bi se morale tiskovine, ki bi razmeroma ne bile predrage, vendar trpežne, praktične in trajne vrednosti.

Moje mnenje v tem oziru bi bilo naslednje.

Blagajniški dnevnik in knjiga vlagateljev bi morali imeti najmanj po 200 strani in bi bili trdo broširani s platnenim lrbtom. Knjigi bi imeli format približno 35×18. Knjiga vlagateljev bi imela na vsaki strani dva računa (konta).

Namesto sedanjih blokov bi se uvedlo »vložne izkaznice«. Vložna izkaznica bi imela štiri strani, format 10×15 in bi imela prostora za vpis najmanj 50 vlog ali dvigov. Tiskana bi bila na trd papir (polkarton). Imela bi na ta način precej sličnosti s kako legitimacijo. Kadar bi bila ena vložna izkaznica polna, bi jo voditelj Čebeline odvezel in izstavil novo.

Brezdvomno pa bi bile te tiskovine vendar le še precej drage. Da bi cene ne bile razvoju Čebelic v oviro, bi se tiskovine odplačevale z amortizacijo. N. pr.: Centralna čebelica bi dala tiskovine takorekoč brezplačno na razpolago vsem Čebelicam, ki pri njej nalagajo ter bi obresti naloženega denarja uporabljala za amortizacijo tiskovin. Isti način bi veljal za posojilnice oziroma za tiste Čebeline, ki nalagajo svoj denar pri po-

sojilnicah. Ali: tiskovine kupi šolsko vodstvo ter jih z obrestmi amortizira. Itd.

Gotovo je, da sedanje tiskovine z bloki ne bodo mogle držati, ker niso v vsakem slučaju, n. pr. v šolah uporabne. Treba bo iskati

pota, kako priti do boljših t. j. praktičnejših in ne predragih tiskovin. S predstoječimi vrsticami sem v prvi vrsti hotel izzvati debato: bešedo imajo voditelji Čebelice.

E. N.

Tiskovine za „Čbelico“.

G. urednik je bil tako prijazen, da mi je pokazal v rokopisu članek: »Naše čbelice«, ki ga prinaša današnja številka »Narodnega Gospodarja«. Ker izjavlja pisatelj tega članka g. Barle, da je hotel s tem člankom v prvi vrsti izzvati debato o tiskovinah za »Čbelico«, želim povedati o teh tiskovinah tudi jaz svoje mnenje, posebno ker sem tudi sam vodil »Čbelico« in vsled tega njegov poziv tudi mene zadene.

G. Barle pravi, da bi morale biti vse tiskovine v vsakem slučaju uporabne, morale bi biti praktične in imeti trajno vrednost.

Te zahteve so sicer silno široke, ne povedo pa pravzaprav ničesar. Tiskovine za »Čbelico« določajo način knjigovodstva, ki naj ga vodi čbeličar. Kdor pa količkaj razume knjigovodstvo, ve, da en in isti sistem knjigovodstva ni dober za vse. Meni n. pr. kot privatnemu nameščencu s fiksno mesečno plačo zadostuje navadna beležnica, v katero zapisujem dnevno svoje izdatke in obveznosti. Za »Čbelico« ta način knjigovodstva ne zadostuje. Isti način knjigovodstva, ki je dober za kreditne zadrage, ni dober za blagovne zadrage, še manj pa za velika industrijska podjetja. Vsako podjetje zahteva svoj način knjigovodstva. Tudi »Čbelica« zahteva svojega.

Pa da gremo še dalje: Tudi vsaka vrsta »Čbelice« zahteva svojega. Ako si ustanove delavci kake tovarne svojo »Čbelico« in je

teh delavcev več sto, bodo tiskovine, kakor jih predlaga g. Barle, za to »Čbelico« prav tako pomanjkljive, kakor misli g. Barle o tiskovinah, ki jih je izdala Društvena nabavna zadruga v Ljubljani.

Torej, da pridenio takoj do stvari: Tiskovine, ki jih je izdala Društvena nabavna zadruga v Ljubljani, so namenjene v prvi vrsti za orlovske in orliške odseke. To je tudi g. Barletu znano in v tem tiči njegova pogreška, ker tega ne upošteva.

Društvena nabavna zadruga je imela pri izdaji teh tiskovin pred očmi predvsem orlovske in orliške »Čbelice«. Taka »Čbelica« ima običajno 15 do 30, največ pa 40 članov. Tem »Čbelicam« so namenjene tiskovine Društvene nabavne zadruge, in za te so tudi prikrojene. **Zato bi ne bilo praktično, če bi imela knjiga vlagateljev in blagajniški dnevnik po 200 strani. Popolnoma zadostuje 40 do 50 strani.**

Kaj pa bloki? Tudi ti so po mnenju g. Barleta ponesrečeni. Zakaj? Bloki niso praktični, pravi g. Barle, ker se odrezki zgubijo, strgajo itd. Iz teh besedi vidim, da g. Barletu cilji, ki jih ima orlovska organizacija, ko priporoča »Čbelico«, niso znani. Naj jih torej njemu, pa morebiti še komu drugemu, ki bi utegnil imeti iste pomisleke, razložim!

Orlovska organizacija ima namen mladino npravno in telesno vzgojiti. Npravno jo bo najlepše vzgajala, če jo bo navajala na varčnost. Če bo mladina varčna, bo samaposebi zginila večina napak moderne mladine. Zmanjšalo se bo pijančevanje in ž njim

vse njegove nemerane posledice. Raslo pa bo razumevanje in ljubezen do doma in domače zemlje. K varčnosti se pa ne napeljuje samo s predavanji. Zato je treba vztrajnega, podrobnega dela. Čebeličar ne bo pozival k varčnosti na občnih zborih in fantovskih sestankih. Ne! Stopil bo pred fantovskim sestankom k enemu ali drugemu članu in ga med štirimi očmi, resno ali pa šaljivo spomnil na »Čebelico«, kakor pač misli, da bo dosegel večji uspeh.

Iz svoje lastne skušnje kot čebeličar pa vem, da mi je najmanj polovica članov, popreje, ko so bile v navadi še hranilne knjižice, takoj povedala, ko sem jih opozoril na »Čebelico«: »Škoda, ne morem vložiti, nimam knjižice s seboj.« To skušnjo je napravil

že marsikak čebeličar. Večina se jih izgovarja na hranilno knjižico, ki jo ima — doma.

Temu je bilo treba priti v ožem. In prišlo se je najbolje z bloki. Tu pa ne pomaga noben izgovor! Če je čebeličar vztrajen, gotovo dobi od člana, če ne več pa vsaj en dinar. Vsak teden en dinar, da na leto vsaj 50 dinarjev. Če ima odsek 30 članov, da to na leto 1500 dinarjev. To je pa samo denar, ki bi sicer šel za tobak ali za druge nepotrebne stvari. Ves ta denar bi bil izgubljen, tako pa je rešen. Vendar to ni glavno! Glavno je, da se člani venomer opozarjajo na varčevanje in tako vzgajajo k smislu za gospodarstvo.

(Dalje prih.)

□ □ □ VPRAŠANJA IN ODGOVORI □ □ □

Vprašanje 50: V pravilih naše posojilnice imamo od njene ustanovitve dalje določbo, da razlika med obrestno mero za posojila in hranilne vloge ne sme biti večja nego 1½%. To je bilo potrebno zaradi pristojbinskih olajšav. Sedaj pa se v čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23 tak pogoj za dosego pristojbinskih ugodnosti več ne zahteva. Ali se moramo vključ novejšim zakonitim predpisom pri določevanju obrestne mere še vedno ravnati po starih določbah naših pravil, ali moramo te določbe izpremeniti, če hočemo vpletati višjo obrestno razliko? (H. p. v K.)

Odgovor: Določbo o razliki obrestne mere za posojila in hranilne vloge so rajfajzenske posojilnice privzele v svoja pravila edino le zato, ker bi jim drugače po avstrijski zakonodaji ne bilo mogoče doseči pristojbinskih olajšav in pa prostosti od pridobinskega davka. Danes je položaj v pravnem oziru glede tega vprašanja povsem drugačen. Ali pravila so pravila in načelstvo se

mora po njih ravnati ter ne more iti preko njih iz lastne moči, dasiravno je odpadel vzrok, vsled katerega je prišla v pravila omenjena določba. Zato ne kaže drugega, kakor da na prihodnjem občnem zboru svoja pravila v tem pogledu izpremenite in dotično točko enostavno črtate. Pripomniti pa je treba, da Vam nobena oblast ne more odvzeti pristojbinskih olajšav, ako se v tej točki niste ravnali po pravilih. Načelstvo je v tem pogledu odgovorno le občnemu zboru.

Vprašanje 51: Ali bi mogel radi obolenosti sedanjega načelnika načelstvo samo začasno do občnega zbora izvoliti drugega načelnika? Ali je treba to prijaviti za vpis v združni register takoj ali pa šele po prvem občnem zboru, kakor druge odbornike? (Km. dr. v P.)

Odgovor: Vaša pravila določajo v § 19, da obstoji Vaše načelstvo iz načelnika, njegovega namestnika in 13 nadaljnjih odbornikov. Ako je sedaj načelnik vsled bolezni

zadržan, prevzame po pravilih njegove posle namestnik. Če namestnika še niste izvolili, storite to pri prvi prihodnji seji. — Namestnik načelnika je že vpisan v združni register, njegov podpis je seveda tudi legaliziran. Zato ni treba tega delati ponovno.

Vprašanje 52: Ali sme naša zadruga pridelke, ki jih kupuje od svojih članov-poljedelcev, prodajati nečlanom-trgovcem in drugim? Trgovci nas tožijo na okrajno glavarstvo, češ da kršimo pravila. (Kmet. in kons. dr. v Š.)

Odgovor: Pridelke, ki jih kupujete od svojih članov-poljedelcev, lahko prodajate vsakomur, bodisi na debelo ali na drobno, ker ste k temu opravičeni po svojih pravilih. Ako kmetijske potrebščine nabavljate od nečlanov trgovcev ali tovarnarjev, jih smete prodajati le članom.

Vprašanje 53: Ker je neka naša stranka izgubila hranilno knjižico, ji seveda vloge ne moremo izplačati, dokler ni knjižica amortizirana. Prosimo navodil, kako je radi amortizacije hranilne knjižice postopati. (H. p. v Št. P.)

Odgovor: Stranki, ki je izgubila hranilno knjižico Vaše posojilnice, dajte sledeče podatke:

- a) na kakšno ime se je točno glasila hranilna knjižica,
- b) tekoče število hranilne knjižice,
- c) kdo je izdal hranilno knjižico (torej točen naslov Vaše posojilnice),
- č) koliko je znašala vloga in obresti ob času, ko se predlaga sodišču uvedba amortizacijskega postopanja. — S temi podatki naj se zglašuje stranka pri okrajnem sodišču ter da ondi na zapisnik svojo prošnjo za uvedbo amortizacijskega postopanja izgubljene hranilne knjižice. Sodišče potem objavi v uradnem listu o izgubi knjižice s pozivom, da jo najditelj oziroma imejtelj predloži. Po preteku šestih mesecev izda

sodišče sklep o amortizaciji knjižice. — Vlogo smete stranki izplačati šele, ko Vam predloži sodni sklep. Če bi pa stranka denar hotela še naprej pustiti pri vas, ji izdaste novo knjižico.

Vprašanje 54: Pri nas je za zgradbo električne centrale veliko prispevala posojilnica. Ali smemo sedaj postaviti te izdatke pod imenom električna centrala v sklepni račun s primernim odpisom? Ker bi vsled tega postavili v bilanco znatno manjšo vsoto, bi se pokazal primankljaj, ki bi ga krili iz rezerv posojilnice. (H. p. v J.)

Odgovor: Glede odpisa vašega rezervnega zaklada radi izdatkov za električno centralo bi Vam svetovali sledeče: Novo-ustanovljena električna zadruga naj pristopi kot član k Vaši posojilnici. Otvorite ji kredit v tekočem računu. Na tem računu jo obremenite za vse izdatke, ki ste jih napravili za njen račun. Električna zadruga pa naj Vam podpiše pogodbo v tekočem računu, katero sopodpišejo člani njenega načelstva in nadzorstva kot poroki in plačniki. Znesek, za katerega na tekočem računu obremenite električno zadrugo, morate seveda v bilanci izkazati med aktivni pod »tekoči račun s člani«.

Posojilnica pa tudi sama lahko pristopi kot član k električni zadrugi in podpiše večje število deležev. Na ta način bi se lahko izdatki, ki ste jih imeli z zgradbo centrale, prepisali na račun deležev pri električni zadrugi. Seveda morate tudi te deleže v svoji bilanci izkazati med aktivni pod »tuji deleži«.

Ne morete pa radi izdatkov za električno centralo z enostavnim odpisom rezervnega zaklada zmanjšati, ker bi s tem ravnali proti določbam pravil in združnega zakona. Rezervni zaklad se sme odpisati samo za resnične izgube. Vaši izdatki za električno zadrugo oziroma zgradbo nje centrale po niso izguba, temveč kredit električni zadrugi, torej Vaša terjatev, Vaš aktivum.

Vprašanje 55: Kako naj vlagatelj veljavno odredi, da se določena vloga po njegovi smrti porabi za sv. maše in pogrebne stroške? Pri nas zahtevajo vlagatelji, da se to napiše na hranilno knjižico. Včasih se pa dediči tega naročila nočejo držati. (H. p. v C.)

Odgovor: Določitev gotovega zneska za sv. maše oziroma pogrebne stroške je **volilo**. Volila so po zakonu veljavna le, 1. ako volilo določi oseba, ki je sposobna napraviti veljavno oporoko, 2. ako pri določitvi volila označi kot prejemnika osebo, ki je sposobna za dedovanje, 3. volilo mora biti določeno v obliki, ki je predpisana za oporoke in

4. volilo mora imeti neko gotovo vrednost. — Najenostavnejši način bi bil torej ta, da za oporoko sposoben vlagatelj, ki zna pisati, napiše lastnoročno na vložno knjižico, da se po njegovi smrti gotov znesek izplača kaki imenoma označeni osebi ali cerkvi, ki naj oskrbi željene sv. maše, in to volilo lastnoročno podpiše. Tako volilo bi bilo brez dvoma veljavno. Če pa dotični vlagatelj ne zna pisati oziroma ne podpiše sam odredbe volila, potem so potrebne vse formalnosti kakor pri oporoki takega, ki ne zna pisati, tedaj tri priče itd.

◻ | ◻ | ◻ | ◻ | ◻ ZADRUŽNIŠTVO. ◻ | ◻ | ◻ | ◻ | ◻

VSEM ZADRUGAM!

Uredništvo Narodnega Gospodarja želi vsem zadrugam in vsem zadrugarjem blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto.

1. Glede povišanja deležev, pristopnin in upravnih prispevkov, o čemer smo obvestili vse članice z okrožnico od 26. novembra t. l., se mnoge zadruge obračajo na Zvezo radi pojasnil z vprašanji, zakaj se je sklenilo to zvišanje, kaj velja za posamezne vrste zadrug in ali se deleži obrestujejo. Opozarjamo, da je v poročilu o Zvezini skupščini cela zadeva zadostno pojasnjena. Poročilo imate v tej številki Narodnega Gospodarja. Poleg poročila o glavni skupščini prinašamo tudi še poseben sestavek »Povišanje deležev, pristopnin in upravnih prispevkov«. Priporočamo, naj se poročilo o Zvezini skupščini, kakor tudi imenovani sestavek prebereta če ne v skupni seji načelstva in nadzorstva, tedaj vsaj v prvi načelstveni seji.

2. Občni zbori (redni) se z novim letom zopet pričnô. Ker jih imajo glasom svojih pravil skoro vse pri Zvezi včlanjene zadru-

ge objavljati v Narodnem Gospodarju in ker se mora istotako glasom pravil skoro pri vseh zadrugah občni zbor objaviti vsaj osem dni prej, je važno, da pomnite sledeče: a) Vabilo za občni zbor morate poslati Zvezi oziroma uredništvu Narodnega Gospodarja vsaj do 8. dne dotičnega meseca. b) Vabilo bo objavljeno 15. dne dotičnega meseca (kakor Narodni Gospodar redno izhaja). c) Občni zbor se more vsled tega običajno vršiti šele po triindvajsetem dotičnega meseca (ako imate namreč v pravilih določeno, da mora biti vsaj osem dni prej objavljen). — Seveda se pa pri tem ravnajte predvsem po določbah svojih pravil, ki niso pri vseh zadrugah enake.

3. Računski zaključek mora biti glasom sklepa Zvezine skupščine za vsako zadrugo prej pregledan pri Zvezi, predno ga zadruga predloži občnemu zboru. Mnoge zadruge tudi želijo, da jim računski zaključek sestavi Zveza. Vsled tega opozarjamo vse zadruge, da nam pošljejo osnutke računskih zaključkov, še predno jih predložijo občnemu zboru v odobritev; kjer pa sami ne morete se-

staviti računskega zaključka, pošljite knjige in druge potrebne spise Zvezi po pošti ali po kakšni zanesljivi osebi, da vam Zveza sestavi računski zaključek. Preveliko breme bi bilo za Zvezo oziroma za dotično zadrugo, da bi Zvezini uradniki hodili na sedeže zadrug sestavljati računske zaključke. Ne-le da s tem izgubijo uradniki veliko časa na potovanjih, zadruga so tudi preveč obremenjene s potnimi stroški.

4. Spremembo pravil naj postavijo na dnevni red one hranilnice in posojilnice, ki se nikakor ne morejo držati določbe glede 1½%-ne razlike med obrestno mero za vloge in posojila. Tozadevno opozarjamo na vprašanje štev. 50 v današnji številki Narodnega Gospodarja.

5. Narodni Gospodar je koristno združeno berilo. Zato ga moramo zadrugarjem v čim večjem številu nuditi radi združne vzgoje in združne izobrazbe. Naj torej zadruga tudi v l. 1925 naročajo vsaj za člane načelstva in nadzorstva naše glasilo! Da moremo že prvo številko tiskati v zadostni nakladi, prosimo, da nam najkasneje do 10. januarja pošljete naročilo, koliko izvodov želi zadruga za svoje člane sprejemati in na katere raslove naj se pošiljajo.

Računanje uradnih stroškov pri kreditnih zadrugah. Kreditne zadruga so ponovno izražale željo, da bi se pri vseh članicah Zveze uvedlo enotno zaračunavanje vseh stroškov pri vlogah, posojilih in tiskovinah. Izredna skupščina Zveze je 20. nov. t. l. odobrila spodnje predloge zlasti radi tega, ker večina zadrug računa za kredite zelo nizke obresti in ima vsled tega težave s kritjem režije. To zaračunavanje uradnih stroškov ni obvezno za kreditne zadruga, temveč je samo navodilo onim kreditnim zadrugam, ki so se iz potrebe odločile za računanje stroškov.

I. Vloge:

1. Izpisek vloge Din. 0.50 od vsake vrste.
2. Inkaso tujih hranilnih knjižic — poleg dejanskih izdatkov najmanj 1‰ od inkasirane svote.
3. Popolno izplačilo vloge ali nje prenos na drug zavod: se odtegne cena hran. knjižice (glej IV. Tiskovine).
4. Vloge pod Din. 5.— se ne sprejemajo.

II. Posojila: a) menična:

1. Informacije po dejanskih stroških in zamudi časa.
 2. Pri izplačilu meničnega posojila se odtegne ½‰ izplačane vsote.
- b) Osebni kredit in kredit na vknjižbo:
1. Informacije po dejanskih stroških in zamudi časa.
 2. Legalizacija in vknjižba po dejanskih stroških in zamudi časa.
 3. Evidenčni stroški glede požarnih in življenjskih polic: 1‰ od vrednosti, najmanj pa 5 Din.
 4. Pri izplačilu posojila se odtegne ½‰ od izplačane vsote.

III. Tek. račun:

1. Pristojbina od prometa najmanj ¼‰ od večje strani brez končnega salda; ako pa ni prometa, všteti začetni saldo.
2. Obvestila o vknjižbah po 2 Din.
3. Izvlečki še poleg obvestil po Din. 0.50 od vsake vrste.
4. Informacije po dejanskih stroških in zamudi časa.

IV. Tiskovine:

Vse tiskovine, ki se rabijo v prometu s strankami, se strankam zaračunavajo s 30%-nim pribitkom k nabavni ceni; le poštna položnice se računajo po nabavni ceni.

V. Opomini:

Vseh vrst dolžnikom se računa za vsak opomin 3 Din.

Določba na papirju je ostal čl. 34 zakona o poštno hranilnem prometu, glasom katerega bi morala uprava pošt. hranilnice denar iz poštno-hranilnega in čekovnega prometa nalagati na tekoči račun proti kratkemu odpovednemu roku pri dobro fun-

diranih združnih denarnih zavodih. — Vemo pa, da ni niti pri enem združnem denarnem zavodu naložen niti dinar, pač pa vse pri bankah.

Promet Zadrúžne zveze v Ljubljani s poštno-čekovnim zavodom je znašal v prvi polovici l. 1924 Din. 45,403.068,24, torej nad Din. 7,500.000.— povprečno vsak mesec.

© © © © © GOSPODARSTVO. © © © © ©

Stanovanjski zakon preneha sam po sebi 31. decembra t. l. Vlada je zavzela stališče, da z naredbo ne more zakona podaljšati. Ker po tem stališču vlade nastopi s 1. jan. 1925 glede stanovanj svobodno razpolaganje hišnih posestnikov, zlasti svobodna odpoved stanovanj v zakonitih rokih in svobodno določevanje najemnine, je za ljubljansko oblast sklical veliki župan 6. decembra t. l. anketo raznih interesiranih organizacij, zlasti pa hišnih lastnikov in najemnikov. Kljub dolgotrajni debati do soglasja ni prišlo in so zastopniki raznih organizacij najemnikov s protestom odšli. Hišni lastniki pa so predložili svoje pogoje za sporazum. Za poslovne lokale zahtevajo popolno svobodo glede odpovedi in višine najemnine. Glede stanovanj zahtevajo pravico odpovedi le pod gotovimi pogoji. Najemnina za vse boljše situirane sloje (trgovci, odvetniki, zdravniki, notarji, inženjerji in drugi prosti poklici) se

plača s polno zlato najemnino, torej 60-kratno najemnino iz l. 1914, vsi ostali najemniki polovico zlate najemnine, t. j. 30-kratno najemnino iz l. 1914, le drž. uradniki 20-kratno najemnino iz l. 1914.

Že drugi projekt zakona o ureditvi vprašanja vojnih posojil je pripravila Češkoslovaška republika. Prvi zakon z dne 9. julija 1920 je omogočil, da so imejtelji vojnega posojila te obveznice lahko zamenjali za obveznice IV. državnega posojila in sicer so dobili za 100 kron vojnega posojila 75 kron novega državnega posojila, ako so poleg tega vplačali v gotovini 100 Kč, za katere so tudi dobili 75 Kč novega državnega posojila. Po novem načrtu imajo pravico do zamenjave vojnega posojila v držano posojilo brez vplačanja v gotovini češki državljani, ki posedujejo največ 125.000 kron vojnega posojila in ki imajo največ 25.000 Kč čistega premoženja.

I © I © I © I © I © I RAZNO. I © I © I © I © I © I

Koledar Jugoslovanske Kmetске zveze za l. 1925 je izšel v zelo priročni žepni obliki. Poleg običajnih za vsakogar potrebnih navodil o pošti, o taksah in slično — je koledarček zanimiv zlasti radi kratkih, a za vsake-

ga kmeta potrebnih sestavkov, spisanih od strokovnjakov, ki so sledeči: Stanje živinoreje v naši državi, Prva pomoč ponesrečenim ljudem, državnega mlekarkega inštruktorja g. Pevca članki: Mlekarstvo — bodoč-

nost Slovenije, Krmljenje kokoši, Gnojišče in gnojnična jama, Razkuževanje semena, Dobičkanosna svinjereja, Pridelovanje krme, dalje za sadjarje: Najhujši sadni škodljivci, za gospodinje članek »Vrt pri hiši« in za vsakega kmeta brez izjeme navodilo »Zdravljenje domačih živali«. Prva pomoč pri porodu domačih živali ter Zakonite določbe glede jamstva pri kupčijah z živino. V mali žepni knjižici je zbrano za vse panoge kmetijstva toliko praktičnih člankov, da se koledarček s svojo vsebino in poleg tega še z nizko ceno 10 Din. ter z lično vezavo najbolje priporoča.

Hrvatsko slavonsko gospodarsko društvo je tudi izdalo koledar za l. 1925, v katerem so zbrani tudi krajši članki strokovnjakov iz vseh panog kmetijstva. Koledar je opremljen radi večje poljudnosti člankov s slikami. Prodaja se v knjigarnah po 10 Din. Člani društva ga dobivajo po 6 Din. s poštino pa po 1.50 Din. dražje. Naroča se koledar pri upravi Gospodarskega lista Zagreb, Wilsonov trg št. 2.

Kopačev gospodarski list in Kopačevo knjižnico je začel izdajati Juro Kopač, bivši urednik Gospodarskega lista Hrvatsko-slavonskega gospodarskega društva v Zagrebu. Ker Kopačev Gospodarski list in Kopačeva knjižnica po zunanji obliki zelo sličita na Gospodarski list in na knjižnico, ki jih izdaja Hrvatsko slavonsko gospodarsko društvo kot svoje glasilo in kot svojo knjižnico, opozarja novo uredništvo lista in knjižnice vse člane in naročnike na konkurenčne publikacije g. Kopača.

Socialne osnove zadružništva je naslov IV. zvezku biblioteke »Društvo«, ki bo v prvi seriji izdala v hrvatskem prevodu 24 krajših

del svetovnih avtoritet na sociološkem, gospodarskem, političnem in na drugih znanstvenih poljih. Socialne osnove zadružništva je prevod prvega zvezka dela velikega ruskega znanstvenika M. I. Tugan-Baranovski. Knjižica stane 15 Din., pri skupnem naročilu več izvodov po 10 Din.

Osrednja zveza gospodarskih zadrug v Pragi vzdržuje in vodi s pomočjo države **višjo kmetijsko zadružno šolo**. Za učno leto 1923/24, ki je peto učno leto te ustanove, je izdala izredno lepo poročilo. V tem poročilu je objavil ravnatelj šole dr. Zdenko Stibic zbirko odločb najvišjega sodišča k zadružnemu zakonu z dne 9. aprila 1913, dalje zbirko odločb najvišjega upravnega sodišča v finančnih zadevah, zadevajočih zadruge in zbirko razsodb zadevajočih poslovanje zadrug. V teh treh delih je zbran dragocen pravni material, obsega očitno nič manj kot 1166 razsodb najvišjih instanc iz najrazličnejših panog zadružnega življenja in poslovanja.

Najvažnejše določbe zakona o taksah in pristojbinah. Knjižico, ki je pred kratkim izšla pod tem naslovom, je izdala Zveza trgovskih gremijev v Ljubljani. Sestavljen jo je priznani strokovnjak na tem polju, konzulent trgovske in obrtne zbornice g. Fran Žagar. Na pregleden način — po abecednem redu — se obravnavajo vse važnejše določbe našega nepregledno sestavljenega taksnega zakona, pa tudi pristojbinski predpisi, ki so v veljavi še iz prejšnje dobe. One določbe, ki so za praktično življenje večjega pomena, se obravnavajo bolj natančno. Knjižico moremo priporočati vsakomur, ki ima opravka s taksami. Cena znaša s poštino vred 16 Din. Naroča se pri Zvezi trgovskih gremijev in zadrug v Ljubljani.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo »Narodnega Gospodarja«. Ljubljana, Zadružna zveza. Izdajatelj: »Zadružna zveza« v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Anton Kralj, tajnik »Zadružne zveze« v Ljubljani.

OBLAČILNICA ZA SLOVENIJO v LJUBLJANI

R. Z. Z. O. Z.

MANUFAKTURA NA DEBELO IN DROBNO

Centralno skladišče

v novi palači „Vzajemne posojilnice“ v Ljubljani, Miklošičeva cesta.

Prodajalna na drobno: Dunajska cesta št. 29.

===== Podružnica v Somboru (Bačka). =====

Telefon št. 550

Prvovrstni proizvodi! — Cene solidne!

Pošt.-črk. št. 10.222

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.

Telefon št. 57 in 470 LJUBLJANA - MIKLOŠIČEVA CESTA 10 Telefon št. 57 in 470
V LASTNI PALAČI VIS-A-VIS HOTELA UNION.

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Kapital in rezerve skupno nad Din. 15.000.000'—

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije

Kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in
na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije
pod najugodnejšimi pogoji.

Prinudna nagoda izvan stečaja. Ekonomska revija »Bankarstvo« štampala je do sada o tome predmetu interesantne rasprave iz pera dra. Iva Politea, dra. Huga Werka i dra. Vidana O. Blagojevića. Sada je izašla najnovija, aktualna studija dra. Radivoja

Waltera, jednoga od najboljih, hrvatskih pravnika pod naslovom »**Prinudna nagoda izvan stečaja de lege lata i de lege ferenda.**« — Cijena je ovoj ediciji 25 dinara, a dobiva se kod Administracije »Bankarstva« u Zagrebu, Marovska 30.



GOSPODARSKA ZVEZA

notira sledeće brezobvezne cene:

GNOJILA:

Kalijeva sol 42% po	Din. 160.— za 100 kg
Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosfor. ki-line (vreče a 100 kg) po	120.— „ 100 „
Tomaževa žlindra 18% po	140.— „ 100 „
Cement po	75.— „ 100 „

Cene veljajo pri odjemu originalnih vreč, pri vagonskih pošiljateljavih se prednje cene razumejo fko vsaka postaja v Slovenijo.

KRMILA:

Klajno apno po Din. 4.50, pri manjšem odjemu Din. 6.—.
Lanene tropine 4.50.

VINOGRADNIŠKE IN KMETIJSKE POTREBŠČINE:

Škropilnice za grozdje dakrene po	Din. 500 —
Žveplo, dvojno raf nirano kg	3.75
Trierje (žitne čistilnice) tvrdke Heid, <i>znamka IA</i> po	2.800.—
Trierje (žitne čistilnice) tvrdke Heid, <i>znamka IB</i> po	2.700.—
Mlatilnice na ročni in gepeljni pogon po	3.500.—
Mlatilnice na gepeljni pogon s siti in tresali po	5.700.—
Gepeljni na 36 obratov po	3.500.—
Gepeljni na 24 obratov po Din. 2.800.— do Din. 3.000.—	
Slamoreznice na motor po	5.600.—
Okopalniki	1.000.—
Ročne slamoreznice Din. 1.800 — do Din. 3.000.—	

Poleg tega so na razpolago vsakovrstni poljedelski stroji kakor:

čistilniki (pajtelni), plugi, brane poljedelske, brane travniške, brzoparilniki, gnojnične sesalke, vodne sesalke, gumij. trakovi za trte, brusl za kose, kose itd.

